

naar han ikke fuldt ud vil være sin Afstemning bekendt, og Lovgivningen bør ikke svække Ansvarsfølelsen hos Valgerne, som altid ifølge den menneskelige Svaghed ere mere tilbøjelige til at lægge Børgten paa deres Rettighed end paa den dermed uadskillelig forbundne Ansvarlighedspligt.

I Genhold til disse Betragtninger indstiller Mindretallet til Folkethinget, at Lovforslaget negtes Overgang til 3die Behandling.

Da den i nærværende Lovforslag foreslaaede Forholdstælsvalgmaade maa antages mindre bekendt, har et Medlem af Udvalget (Waser) troet at lette Fortaaelsen af denne ved at udarbejde en dels historisk, dels almindelig orienterende Oversigt, som Udvalget her lader følge:

„Først sent er det blevet nogenlunde almindelig erkendt som stemmende med Retfærdighedens Krav, at Afgjørelsen tilkommer Flertallet, Repræsentationen alle Valgerne. Sammenblandingen af Flertallets Ret til at beslutte med Mindretallets Ret til at forhandle, og følgelig til at være repræsenterede for at kunne deltage i den forudgaaende Drøftelse. — Forvejlingen af disse to væsentlige forskellige Rettigheder har ofte medført store Ulemper, ja tidt endog faaledes vendt op og ned paa Retfærdighedens Krav, at et Mindretal har kunnet tiltage sig Afgjørelsesretten, uagtet, eller netop: fordi, det var valgt paa den ubeslukkende Flertalsvalgmaade.

At udfinde Valgmaader, hvorved alle Valgere blev retfærdig repræsenterede: Flertallet som Flertal og Mindretallet som saadanne i Forhold til deres Styrke, det vil sige Forholdstælsvalgmaader, har derfor længe været en af den nyere Tids Samfundsopgaver. De heldigste Løsninger af denne Opgave tilhører den nyeste Tid, men som naturlige aandelige Væxter strække de sine Rødder længer tilbage i Fortiden. Man begynder med Eviden om det Bestaaendes Retfærdighed, og arbejder sig efterhaanden frem til Overbevisningen om, at det bør afløses af noget Nyt og Bedre; og dette Ny og Bedre antager lidt efter lidt fastere, sikkrere og bestemttere Former.

Blandt mere bekendte, tilbørlig berømte Mænd, som vilde faae Plads i en udførligere Fremstilling af Forholdstælsvalgmaadens Historie, skal først nævnes den engelske Retslærde og Filosof Bentham (født 1747, død 1832). Allerede 1770, da det engelske Parlament forhandlede om et Forslag til en Valgreform, udtalte Hertugen af Richmond som Minister Ønskeligheden af, at man kunde lade Repræsentanterne vælges i For-

hold til Valgerne. Den fra den store franske Revolution bekendte Filosof og Politiker Condorcet (født 1743, død 1794) foreslog 1793 en Art af en af de fire Forholdstælsvalgmaader (blandt en stor Mængde: den saakaldte „begrænsende“ Valgmaade), som af de Fleste, der have studeret hidhørende Spørgsmaal, endnu anses brugelige i Fremtiden. Den dansksødte, men senere i Frankrige som Landsflygtig levende, bekendte Geograf og Politiker Malte Bruun (født 1775, død 1826) har 1795 i en politisk Reiseroman („Jerusalems Stomagers Reise til Maanen“, Side 147—148) antydnet en anden Art af Forholdstælsvalgmaaden, nærmest ved den saakaldte „negative“ (senere fremsat af en Engländer 1869); om Malte Bruun end langtfra løser Opgaven, ser man dog, at han har et aabent Die for den bestaaende Afstemnings Misligheder, idet han nemlig angiver som den af ham tænkte Stemmegivningsmaades Formaal: „at forhindre, at ikke ved Rabalers Indflydelse den loyformelige Stemmepluralitet skulde blive forskjellig fra den virkelige, hvilket lettelligen finder Sted, naar man blot bruger den simple Maade at afgjøre Stemmepluraliteten, allerhøjest jo større et Folk er, og i jo flere Afdelinger det følgelig forsamles“. „Seg sætter“, siger han, „at man vil udførte 100 Menneskers Almenvilje, men deler dem i 10 Klasser. Fastsættes det nu som Lov, at, hvad 6 Klasser beslutte, skal anses for det Heles Vilje, saa kunne 6 Mennesker i hver af de 6 Klasser, det er 36 Mennesker af 100, sætte deres Vilje ikkedetfor de Flestes“. Fra denne Betragtning gaar han ud, idet han fra Afstemningen i Almindelighed gjør Overgangen til Bestrævelsen af Valgmaaden, som det dog vilde blive for udførligt at meddele her (af Hensyn til Landsmandsskabet har man alt døvet saa længe særlig ved ham). Det vilde ogsaa føre for vidt ickun at nævne de mange bekendte Navne, som senere ere knyttede til Forholdstælsvalgmaadens Historie. Carl Grevs's bill 1836 i det engelske Overhus og Lord John Russell's 1854 i Underhuset, Rowland Hill's Lov om kommunale Valg i Syd-Australien 1839, Hoffmann's Forslag 1842 i Genf, og Brasilianeren Cavalcantis fortrinlige Skrift fra omtrent 1850 synes at være nogle af de mærkeligste Vidnesbyrd om Tankens Væxt, inden vor Landsmand Andra og Engländeren Hare næsten samtidig (1854—1859), og uden at kende hverken hinanden eller, som det synes, ret meget til de foregaaende Forsøg i samme Retning, bragte Opgavens helbige Løsning et saa betydeligt Skridt fremad, at med dem et nyt Tidsrum begynder i Forholdstælsvalgmaadens Historie. — Tscherning udtalte den 25de November 1863 (Sp. 1507) i Rigsraadet, at han for vel „næsten en Snees Nar siden“ havde udarbejdet en senere forlagt hel Afhandling, der